
**Tekstil — Kəmiyyət kimyəvi analizi – 21-ci hissə:
Xlorofibrin, müəyyən modakrillərin, elastan,
asetat və triasetatın digər liflərlə qarışıqları
(sikloheksanondan istifadə üsulu)**

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 21: Mixtures of chlorofibres, certain
modacrylics, certain elastanes, acetates,
triacetates with certain other fibres (method
using cyclohexanone)**

LAZIMDIR

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ tərəfindən işlənib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ-nin “_____” _____2023-cü il tarixli _____saylı Qərarı ilə təsdiq edilib.

3. Bu standart beynəlxalq Standart ISO 1833-21:2019 ilə eynidir (İDT).

This standart is identical (İDT) to the European Standard ISO 1833-21:2019

4. İlk dəfə tətbiq edilir.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2024-cü il, dövri yoxlama müddəti ildə 1 dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.....	V
1 TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
2 NORMATİV İSTİNADLAR.....	1
3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR.....	1
4 SINAĞIN PRİNSİPİ.....	1
5 REAGENTLƏR.....	1
7 SINAĞIN APARILMASI.....	2

LAZIMLI

ÖN SÖZ

Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatı (ISO) milli standartlaşdırma orqanlarının (ISO-nun üzv orqanları) ümumdünya federasiyasıdır. Beynəlxalq standartların hazırlanması işi adətən ISO-nun texniki komitələri vasitəsilə həyata keçirilir. Texniki komitənin yaradılma məqsədini təşkil edən predmetdə maraqlı olan hər bir üzv orqan həmin komitədə təmsil olunmaq hüququna malikdir. Bu işdə ISO ilə əlaqələndirmə şəraitində, beynəlxalq təşkilatlar, həmçinin hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları da iştirak edir. ISO bütün elektrotexniki standartlaşdırma məsələlərində Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası (IEC) ilə yaxından əməkdaşlıq edir.

Bu sənədi hazırlamaq üçün istifadə olunan və onun sonrakı saxlanması üçün nəzərdə tutulan prosedurlar ISO/IEC Direktivlərinin 1-ci hissəsində təsvir edilir. Müxtəlif növ ISO sənədləri üçün tələb olunan fərqli təsdiq meyarları xüsusilə qeyd edilməlidir. Bu sənəd ISO/IEC Direktivlərinin 2-ci hissəsinin redaksiya qaydalarına uyğun olaraq tərtib olunub (bax: www.iso.org/directives).

Bu sənədin bəzi elementlərinin patent hüquqlarının predmeti ola biləcəyi ehtimalına diqqət yetirilir. ISO bu cür patent hüquqlarının hər hansı birinin və ya hamısının müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşımır. Sənədin hazırlanması zamanı müəyyən edilmiş hər hansı patent hüquqlarının təfərrüatları "Giriş" bölməsində və/yaxud ISO-nun daxil olmuş patent bəyannamələrinin siyahısında təqdim olunacaq (bax: www.iso.org/patents).

Bu sənəddə istifadə edilən hər hansı ticarət adı istifadəçilərin rahatlığı üçün verilən informasiyadır və onun dəstəkləndiyini ehtiva etmir.

Standartların könüllü xarakter daşması, uyğunluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı ISO-nun xüsusi termin və ifadələrinin mənasına dair izahat, eləcə də Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) Ticarətə Texniki Maneələr Sazişində əksini tapan prinsiplərə ISO-nun sadıqlıyı haqqında məlumat üçün aşağıdakı keçidə daxil ola bilərsiniz: www.iso.org/iso/foreword.html.

Bu standart *Tekstil* üzrə ISO/TC 38 sayılı Texniki Komitə tərəfindən hazırlanmışdır.

Bu ikinci redaksiya texniki cəhətdən təshih edilmiş birinci redaksiyanı (ISO 1833-21:2006) ləğv edir və onu əvəz edir. İlk redaksiya ilə müqayisədə əsas dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

- "Xlor lifləri, bəzi modakrillər, bəzi elastanlar, asetatlar, triasetatlar və bəzi digər liflərin qarışıqları..." başlığı "Xlor lifləri, bəzi modakrillər, bəzi elastanlar, asetatlar, triasetatların bəzi digər liflər ilə qarışıqları ..." başlığı ilə əvəz olunmuşdur;
- [Bənd 1](#)-də bəzi qalan liflər əlavə edilmişdir;
- mühüm [Bənd 3](#) "Terminlər və anlayışlar" əlavə edilmiş və sonrakı bəndlər yenidən nömrələnmişdir;
- [Bənd 7](#)-də (əvvəlki Bənd 6) yol verilə bilən yuyulma temperaturları əlavə edilmişdir;
- [Bənd 8](#)-də (əvvəlki Bənd 7) melamin və poliakrilat üçün xüsusi *d* əmsalı əlavə edilmişdir;
- [Bənd 9](#)-da (əvvəlki Bənd 8) qarışıqlığın qarşısını almaq üçün "faiz" əlavə edilmişdir.

ISO 1833 seriyasındakı bütün hissələrin siyahısını ISO-nun veb sahifəsində tapa bilərsiniz. Bu sənədlə bağlı istənilən rəy və ya suallar istifadəçinin milli standartlaşdırma qurumuna yönəldilməlidir. Bu qurumların tam siyahısını www.iso.org/members.html saytıda tapa bilərsiniz.

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi –
21-ci hissə: Xlorofibrin, müəyyən modakrillərin,
müəyyən elastan, asetat, triasetatın digər
liflərlə qarışıqları (sikloheksanondan istifadə üsulu)**

AZS ISO 1833-21: 2023

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 21: Mixtures of chlorofibres, certain modacrylics,
certain elastanes, acetates, triacetates with certain
other fibres (method using cyclohexanone)**

Tətbiq edilmə tarixi “ _____ ” _____ 2023-cü il

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu sənəddə aşağıdakı qarışıqlardan hazırlanmış toxuculuq məmulatlarında lifsiz maddə xaric edildikdən sonra xlor lifinin, modakrilin, elastanın, asetatın və tirasetatın kütlə faizinin müəyyən olunması üçün tsikloheksanonun istifadəsi nəzərdə tutulan üsul müəyyən olunur:

- yun, heyvan tükü, ipək, pambıq, mis-ammonyak, modal, viskoza, liosel, poliamid, akril, melamin, poliakrilat və şüşə lifləri ilə birlikdə;
- asetat, triasetat, xlor lifi, bəzi modakrillər, bəzi elastanlar.

Tərkibində xlor lifləri olan qarışıqları həmçinin ISO 1833-13 və ya ISO 1833-17 standartında təsvir olunan sınaq üsullarından istifadə etməklə analiz etmək olar.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Mətnə aşağıda qeyd olunan sənədlərə elə istinad edilir ki, onların məzmununun bir hissəsi və ya hamısı bu sənədin tələblərini təşkil edir. Tarixi mövcud olan istinadlar üçün yalnız qeyd olunan redaksiya tətbiq olunur. Tarixi mövcud olmayan istinadlar üçün istinad edilən sənədlərin ən son redaksiyası tətbiq olunur (istənilən düzəlişlər də daxil olmaqla).

ISO 1833-1, Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 1: General principles of testing

3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənədin məqsədləri üçün aşağıdakı terminlər və təriflər istifadə olunur.

ISO və IEC standartlaşdırma zamanı istifadə olunan terminologiyaları aşağıda qeyd olunan ünvanlarda saxlayır:

IEC Elektropediya: <http://www.electropedia.org/>

ISO Onlayn faylların baxılması platforması: <https://www.iso.org/obp>

4 SINAĞIN PRİNSİPİ

Asetat və triasetat lifləri, xlor lifləri, bəzi modakrillər və bəzi elastanlar qarışığının məlum quru kütləsindən qaynama temperaturuna yaxın temperaturda tsikloheksanon vasitəsilə həll edilməklə xaric edilir. Qalıq toplanır, yuyulur, qurudulur və tərəzidə çəkilir. Onun lazım olduğu

təqdirdə düzəliş edilmiş kütləsi qarışıqın quru kütləsinin faizi ilə ifadə edilir. Xlor lifi, modakril, elastan, asetat və tiasetatın faizlə miqdarı fərqi əsasən tapılır.

5 REAGENTLƏR

[5.1](#) və [5.2](#)-də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan reagentlərdən istifadə edin.

5.1 Tsikloheksanon.

QEYD Tsikloheksanonun qaynama temperaturu 156 ° C-dir.

5.2 Etil spiriti, su ilə 50 həcm%.

TƏHLÜKƏSİZLİK TƏDBİRLƏRİ — Tsikloheksanon alovlanan və zəhərlidir. Onun istifadəsi zamanı müvafiq təhlükəsizlik tədbirlərinə riayət olunmalıdır.

6 AVADANLIQLAR

[6.1](#) - [6.5](#)-də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan cihazlardan istifadə edin.

6.1 İsti ekstraksiya qurğusu ([Əlavə A](#)-ya baxın).

QEYD Bu, İstinad [\[5\]](#)-də təsvir olunan qurğunun variantıdır.

6.2 Filtrləmə tiqeli, nümunəni saxlamaq üçün.

6.3 Məsaməli arakəsmə (1-ci dərəcəli məsaməlilik), ortasında şüşə filtri olan yastı dairəvi şüşə tıxac. Tıxac şüşə filtrləmə tiqelinin üzərinə qoyulur.

6.4 Əks soyuducu, distillə kolbasına quraşdırıla bilən.

6.5 Kolba qızdırıcı, isti ekstraksiya qurğusu ([6.1](#)) və tsikloheksanonun ([5.1](#)) qaynama temperaturuna uyğun olan.

7 SINAĞIN APARILMASI

ISO 1833-1 standartında təqdim olunan ümumi üsulu yerinə yetirin, sonra isə sınağı aşağıdakı şəkildə davam etdirin.

Modakriller və ya elastanlar mövcud olduğu təqdirdə, lifin reagentdə tamamilə həll olub-olmamasını müəyyən etmək üçün ilkin sınaq aparılmalıdır.

Distillə kolbasına materialın hər qramına 100 ml tsikloheksanon ([5.1](#)) tökün.

İçərisinə ilkin olaraq, nümunənin və məsaməli arakəsmənin ([6.3](#)) olduğu cüzi maili filtrləmə tiqelinin ([6.2](#)) yerləşdirildiyi ekstraksiya qabını daxil edin. Əks soyuducunu ([6.4](#)) yerləşdirin. Qaynama temperaturuna çatdırın və 60 dəqiqə müddətində saatda minimum 12 dövrə sürətlə ekstraksiyaya davam edin.

Ekstraksiya və soyudulmadan sonra ekstraksiya qabını çıxarın, filtrləmə tiqelini götürün və məsaməli arakəsməni çıxarın.

Filtrləmə tiqelinin içindəkilərini üç və ya dörd dəfə (60 ± 2) °C temperaturadək qızdırılmış 50%-li etil spirit məhlulu və sonda (60 ± 2) °C temperaturda 1 l su ilə yuyun.

Yuyulma əməliyyatları zamanı və ya arasında sorulma tətbiq etməyin. Mayenin

ağırliq qüvvəsinin təsiri altında axıb getməsinə imkan verin, sonra isə tiqeli sorulma vasitəsilə boşaldın.

Son olaraq, qalıq ilə birlikdə tiqeli (6.2) qurudun, sonra soyudun və onları tərəzidə çəkin

8 NƏTİCƏLƏRİN HESABLANMASI VƏ İFADƏ OLUNMASI

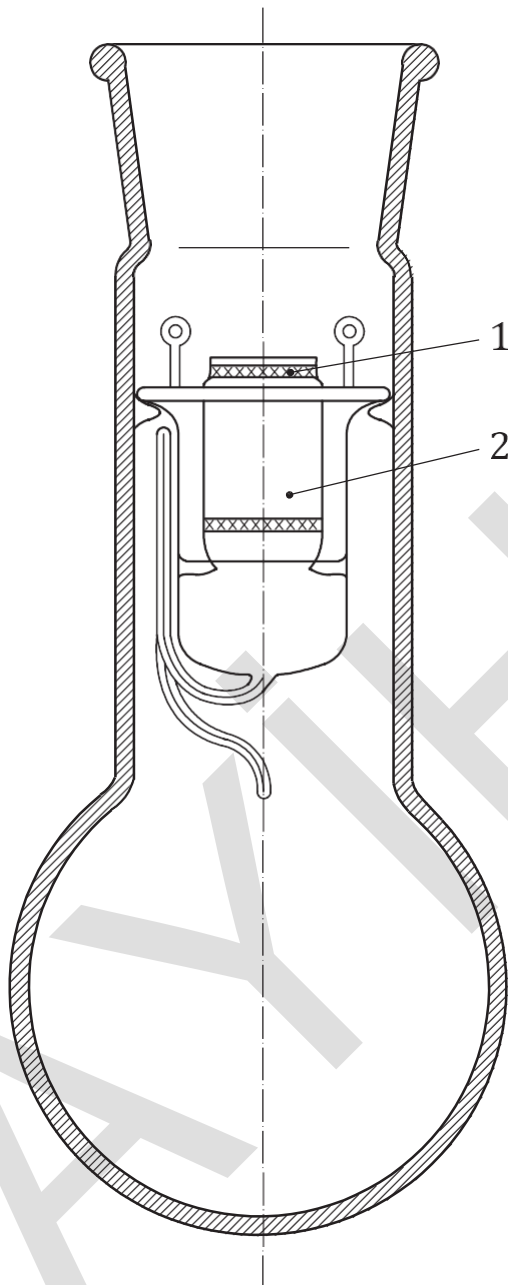
Nəticələri ISO 1833-1 standartında təsvir olunan ümumi təlimatlara uyğun olaraq hesablayın. Aşağıdakı istisnalar olmaqla, d -nin qiyməti 1.00 bərabərdir:

- ipək və melamin, $d = 1.01$;
- poliakrilat, $d = 1.02$;
- akril, $d = 0.98$.

9 DƏQİQLİK

Toxuculuq materiallarının həmcins qarışığında bu üsulla əldə edilən nəticələrin etibarlılıq intervalları 95% etibarlılıq səviyyəsində ± 1 faizdən yüksək olmur.

Əlavə A
(məlumat xarakterli)
İsti ekstraksiya qurğusu

Şəkil A.1 — İsti ekstraksiya qurğusu

İşarə

- 1 məsaməli arakəsmə
- 2 filtrləmə tiqəli

BİBLİOQRAFIYA

- [1] ISO 1833-13, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 13: Mixtures of certain chlorofibres and certain other fibres (method using carbon disulfide/acetone)*
- [2] ISO 1833-17, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 17: Mixtures of chlorofibres (homopolymers of vinyl chloride) and certain other fibres (method using sulfuric acid)*
- [3] ISO 2076, *Textiles — Man-made fibres — Generic names*
- [4] ISO 6938, *Textiles — Natural fibres — Generic names and definitions*
- [5] *Melliand Textilberichte*, 56, 1975, pp. 643-645

ICS: 59.060.01

Açar sözlər: lif, Tekstil, toxuma, viskoz, yun, pambıq, elatsan

---

LAZKİTİ

Rəsmi nəşr
“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
publik hüquqi şəxs

AZS ISO 1833-21:2023

Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi - 21-ci hissə:

**Xlorofibrin, müəyyən modakrillərin,
müəyyən elastan, asetat, triasetatın
digər liflərlə qarışıqları
(sikloheksanondan istifadə üsulu)**